

JIŘÍ MAŇOUR

Manuál zlatokopa

PŘÍRUČKA PRO ZAČÍNÁJÍCÍ
ZLATOKOPY V ČESKU

Česká geologická služba
Praha 2021

Poděkování

Na titulní straně jsem uveden jako jediný autor. Ve skutečnosti by tento manuál nemohl vzniknout bez zkušeností, získaných při spolupráci s desítkami kolegů při rozsáhlé prospekční kampani, vykonané u nás v minulém století, a podobných, vedených v zahraničí na základě našich domácích výsledků a zkušeností.

Poděkovat jim mohu jen virtuálně. Těm, kteří stáli u zrodu manuálu a nejsou uvedeni v tiráži, však děkuji „opravdově“: Kamile a Jiřímu Šírovým za originální fotografie, Miroslavu Krůtovi za ilustrace a Veronice Štědré za předvedení mistrovské práce při rýžování a odbornou revizi textu, kolektivu Muzea zlata Nový Knín, vedenému paní Lojínovou, a Janu Váňovi, geologovi Regionálního muzea v Jílovém u Prahy, i jeho kolegům za účinnou a nenahraditelnou pomoc. A ještě zvláštní poděkování Vladimíru Bláhovi, zvanému mezi zlatokopy Bláza, který nebyl u zrodu, ale u početí díla, což je činnost relativně krátkodobá, ale bez níž by ke vzniku publikace nejspíš vůbec nedošlo.

Odborná spolupráce:
Mgr. Veronika Štědrá, Ph.D.

© Jiří Maňour, 2021

ISBN 978-80-7673-009-0

Obsah

Zlato v přírodě – poklad na dosah ruky	7
Pár zajímavostí o zlatě v přírodě a historii	9
Zlato v rudě, zvětralinách, ve vodním toku a na misce	14
Zlaté rudy	14
Zlato ve svahovinách	16
Zlato ve vodním toku	17
Jak se zlato hledá	21
Rýžovací nářadí a postupy při rýžování	22
Odběr sedimentu k rýžování	29
Síto a sítování	31
Rýžování a rýžovací nářadí	34
Ruční rýžování	34
Splávky	49
Výběr místa k rýžování ve vodním toku	55
Malé potoky	58
Malé horské potoky	60
Malé potoky v kopcovité krajině	61
Malé potoky na planinách	64
Větší potoky a říčky	65
Řeky	69
Kde můžeme v Česku nalézt zlato	71
Zdroje poznatků o výskytu zlata	71
Významné oblasti výskytu zlatých rud	76
Další známé výskyty primárního a sekundárního zlatého zrudnění a výskytu zlata v potocích, zjištěné šlichovou prospekcí	86
Severní a severovýchodní Čechy	86
Severozápadní Morava	89
Západní Čechy	92
Lokality v oblasti karbonských sedimentů	92
Lokality v oblasti krystalinika	97
Jižní Čechy	106

Střední Čechy	119
Oblast krystalinika mezi Českomoravskou vrchovinou a českou (křídovou) tabulí	125
Českomoravská vrchovina	129
Zlatonosné řeky a říčky	137
Otava a její menší přítoky	138
Volyňka	140
Blanice (Vodňanská)	141
Blanice (Vlašimská)	143
Vltava	144
Želivka (Hejlovka)	144
Střela	145
Úslava	145
Skalice (do Březnice Vlčava)	146
Lomnice	147
Oleška	147
Opava	148
Soutěže v rýžování zlata	149

Zlato v přírodě – poklad na dosah ruky

Nepůjde o hrnce se zlatáky, ukryté někde pod kořeny stromů. Zajímá nás zlato, které se v přírodě vyskytuje „samo od sebe“. Bez něho by se ovšem nemohly vyskytovat ani ty lidmi zakopané a předtím vykutané nebo vyrýžované poklady. Správného zlatokopa, i když třeba budoucího, samozřejmě napadají otázky, kde se zlato na poklady egyptských faraonů, perských Inků a dalších velkých vládců vzalo? Kdo a kde je našel a vytěžil? Faraonovi a Inkovi poddaní, a asi i Inkové sami, to věděli, ale nikomu nic neřekli, nezaznamenali to, a stopy po své činnosti zakryli nebo je zahladil čas. Stopy po těžbě nebyly nalezeny ani v případech jiných bohatých, dnes již neexistujících civilizací.

Po té naší civilizaci stopy po těžbě zůstanou, přinejmenším jako obrovské vytěžené krátery po povrchové těžbě rud rozptýlených v malém množství v horninách, odvaly vyvezených hornin jak z oněch kráterů, tak z hlubokých a rozsáhlých podzemních dolů, a také z důlních děl, uchovávaných pro budoucí časy jako hornické a technické památky. Ale i menší stopy, zanechané starými zlatokopy kolem potoků a řek, řazených někde pro změnu mezi přírodní památky, jsou zachované, hlavně v lesích. Jinde již bývají zarovnané, aby úrodné lužní nivy mohly dávat další užitek.

To jsou ovšem již stopy těžby, ne postupu vyhledávání ložisek zlata. Odehrávalo se dávno, na mnoha místech zeměkoule, za použití více či méně primitivních prostředků a patrně se střídavým, často nulovým úspěchem. Zlatokopové tehdy neuměli číst, a ani neměli žádný manuál, kde by našli rady a povzbuzení. A internet se nevyskytoval ani v pohádkách a bájích. Přesto si věděli rady. Nyní si zlato můžeme koupit, nechat si z něj udělat zubní náhradu, šperk nebo investiční cihličku, a stojí-li to za to, tak zase schovat v bankovní schránce. Adrenalin se však nekoná.

Máme-li volný čas, panují dlouhá slunečná odpoledne nebo dokonce celé dny o víkendech a svátcích, v práci i doma jsme se již dosyta naseděli před monitory kompů, za úřednickými stoly, volanty či kniply a joysticky různých hejblat, v lavicích tříd a poslucháren, napostávali u strojů a při obsluze náročných loudavých zákazníků, často se snažíme vypadnout z města ven, do přírody, někam k vodě. Řečeno vznešeně, volné chvíle „využít pro aktivní odpočinek v přírodě“. Vedle sportu se nabízejí různé hry, jako například hledání pokémonů pro mladší generaci, nebo „kešek“ pro ty vyzrálejší. Zde již přichází ke slovu prazákladní